

Eksamen i BV3900, kandidat 879

Bacheloroppgave

Tilknytningsteori og kultursensitivitet

Begreper som går hånd i hånd, eller uforenlige?

Kandidatnummer: 879

Emnekode: BV3900

Emnenavn: Bacheloroppgave med vitenskapsteori

Studieprogram: Bachelorstudium i barnevern

Antall ord: 7730

Innleveringsfrist: 22.05.2023

Innhold

Forside	0
Innledning	3
Disposisjon	4
Metode	4
Teori	6
Drøfting	14
Oppsummering/konklusjon	22
Litteraturliste	23

Innledning

Tilknytningsteori blir flittig brukt i barnevernsarbeid, men på hvilken måte? Og tar den høyde for kulturelle forskjeller? Kultursensitivitet i barnevernet er noe jeg tenker er svært viktig, for å på best mulig ivareta rettssikkerheten til minoritetsfamilier man møter i barnevernet. Med en voksende andel innvandrere i Norge, får kultursensitivitet i barnevernsarbeid en essensiell rolle. Det at Norge i dag kan kategoriseres som et flerkulturelt land, medfører krav til at sosialarbeidere utvikler en flerkulturell kompetanse (Thorbjørnsrud, 2019, s. 211).

Som datter av en filippinsk mor, har jeg fra en ung alder vært bevisst over kulturelle forskjeller. Jeg mener at man ikke kan tilstrekkelig hjelpe en minoritetsfamilie i møte med barnevernet uten å ta hensyn til deres kultur, og hvordan den kan påvirke deres oppdragelse, samt familieliv. Som barnevernsstudent har jeg kunnskap om tilknytningsteori, samt kultursensitivitet, og hva disse begrepene vil si. Jeg har dog ikke sett på disse to i sammenheng, og ønsker å bruke denne oppgaven på å tilegne meg kunnskap om dette og for å kunne fremme det jeg har funnet ut av. Jeg vil si at jeg har en mistanke om at tilknytningsteorien blir anvendt på en problematisk måte i møte med flerkulturelle familier, altså at man ser på barn og foreldres tilknytning til hverandre med «fornorskede øyne». Tilknytningsteorien er basert på vestlige idealer, og den blir da vanskelig å anvende på «ikke-vestlige» tilknytninger.

Tilknytningsteorien og dets begreper om utrygg og trygg tilknytning har jeg hørt mye av som student i praksis hos barnevernstjeneste. Jeg opplevde denne teorien som svært utbredt og som viktig for barnevernsarbeideres vurdering av tilknytning mellom barn og omsorgsperson. Dette er grunnen til at jeg ønsker å utforske dette fenomenet i dybden.

Det samme gjelder begrepet kultursensitivitet. Som ble nevnt flittig under min tid hos barneverntjenesten. Dermed ønsker jeg å sette dette sammen i en problemstilling; Er det mulig å anvende tilknytningsteorien på en kultursensitiv måte i barnevernsarbeid? Dette jeg ønsker å utforske i denne oppgaven.

Disposisjon

Jeg kommer til å ta i bruk forskning på tilknytning, samt faglitteratur om dette, og kultursensitivitet. Dette vil jeg ta for meg hovedsakelig i teoridelen, og kommer til å diskutere temaene i denne delen videre i drøftingsdelen. Jeg kommer til å se nærmere på barnevernssaken som blir omtalt som «India-saken», som har vært en svært prominent skygge over det barnevernsfaglige feltet det siste året. Målet er å bruke denne saken, sammen med forskning på tilknytning, for å belyse den empiriske bruken av tilknytningsteori. Samt hvilke tilkorkommenheter dette kan ha for kulturelle forskjeller.

Metode

I denne oppgaven kommer jeg til å benytte meg av litteraturstudie som metode, da teksten jeg skriver er en litteraturoppgave. Dette betyr at jeg kommer til å ta i bruk eksisterende litteratur, teori og forskning for å kunne belyse problemstillingen jeg har valgt (Dalland, 2020). I litteraturstudier er en essensiell del å kunne vurdere hvorvidt ulike litterære kilder er relevante for oppgaven, og om de vurderes som sikre nok kilder. Dette kommer jeg til å vise hvordan jeg har vurdert, men først ønsker jeg å beskrive fremgangsmåten min for hvordan jeg fant fram til relevant pensumlitteratur.

I førsteomgang tok jeg i bruk søketjenesten Oria, og søkte først opp ordet tilknytningsteori. Det kom da opp masse relevant pensum om tilknytningsteoriens grunnlag, noe endte jeg opp med å bruke, og noe jeg vurderte som ikke fullt så relevant. Dermed snevret jeg inn søket mitt litt mer ved å legge til et ord til. Jeg søkte da opp tilknytningsteori og kultur, og jeg fikk opp en del relevant f.eks. fra Keller og Bunkholdt. Jeg søkte også opp kultursensitivitet, og fant mye grunnleggende om begrepet og om hva det egentlig vil si, da det er et litt vagt begrep. Jeg fant da også mye om ulike kulturbegreper og måter å se på kultur.

Noen av pensumkildene jeg tenkte ville være relevante var bøker, som jeg kunne låne på OsloMets biblioteker. Da jeg skulle finne fram til disse bøkene, endte jeg også opp med å se på

de andre bøkene som lå i de samme hyllene, og så etter titler som kunne være relevante. Da fant jeg en del bøker, og opplevde dette som mer effektivt enn å søke på nettet.

Jeg har valgt å lese meg opp på kultursensitivitet og kulturelle aspekter separat fra tilknytningsteorien i første omgang. Dette for å få på plass hva disse begrepene egentlig vil si. Jeg har også tatt i bruk noen kilder som tar i bruk både tilknytningsteorien sammen med det kulturelle aspektet, som jeg opplevde som svært lærerikt og relevant for oppgaven.

Litteraturen om kultursensitivitet har jeg fått fra Thorbjørnsrud, Østby, Dahl, Qureshi, Goth og Rugkåsa og Ylvisaker. Litteraturen fra Thorbjørnsrud, Dahl, Rugkåsa og Ylvisaker er alle fra publiserte bøker. Noe som må gjennom omfattende prosesser og fakta sjekkinger før det publiseres. Gjennom dette har jeg vurdert at disse er sikre kilder som kan hjelpe meg med å svare på oppgaven.

Qureshis artikkel er en del av et offisielt tidsskrift for psykisk helsearbeid, som er publisert av universitetsforlaget. Dette tidsskriftet er også fagfelleverdert. Goths artikkel har også dette stampelet som viser at den er fagfelleverdert. Artikkelen til Østby har ikke dette stampelet, men er fra et tidsskrift som heter Psykologi i kommunen, hvor jeg har sett at flere av artiklene fra dette tidsskriftet har det stampelet. Jeg har da vurdert denne kilden som en trygg og pålitelig kilde, da tidsskriftet den er fra vurderes som et anerkjent tidsskrift hos psykologer.

Litteraturen som omhandler tilknytningsteorien har jeg fått fra Keller, Gullestad, Broberg et al., Smith, Bunkholdt, LeVine og Röttger-Rössler. Artikkelen til Heidi Keller har stampelet som tilsier at det er en fagfelleverdert tekst, som gjør at jeg vurderer kilden som pålitelig. Det samme stampelet har Bunkholdts artikkel. Tekstene til Gullestad, LeVine og Röttger-Rössler er alle i publiserte bøker. Som sagt tidligere, er publiserte fagbøker noe man kan anse som pålitelige på grunn av prosessen de må gjennom for å publiseres. Broberg et al. har publisert 2 bøker, henholdsvis fra 2008 og 2010. Den andre boken er en fortsettelse av første bok, men den dykker dypere inn i tilknytningsteorien i praksis. Disse bøkene har jeg vurdert som troverdige på samme grunnlag som de andre bøkene på min litteraturliste.

I tillegg til disse kildene, har jeg tatt i bruk supplerende pensumlitteratur fra tidligere emner på studiet. Disse kildene anser jeg som svært pålitelige, av den grunn at det er brukt til undervisningsformål hos et universitet.

Teori

Kultur er et altomfattende begrep, som kan si noe om alle aspekter av menneskers liv. Kultur handler om musikk, mat og religion. Man kan si at kultur er det som gjør mennesker til mennesker (Thorbjørnsrud, 2019, s. 212). Det finnes mange ulike kulturperspektiv, men i denne oppgaven vil jeg først og fremst fokusere på en dynamisk og relativistisk perspektiv på kultur, samt en essensialistisk kulturforståelse, for å kunne belyse to poler av fenomenet kultur. Jeg vil også se på hva kultursensitivitet vil si i en barnevernfaglig praksis.

Før jeg tar for meg det kulturelle aspektet av denne teksten, vil jeg først ta for meg tilknytningsteorien og hva denne innebærer.

På slutten av 1950-årene introduserte John Bowlby en teori basert på tilknytning, kalt tilknytningsteorien. Denne teorien handler om barnets tilknytning til sine omsorgspersoner, i hovedsak mor, og forsøker å forklare individuelle forskjeller i personlighet, basert på hvor trygg eller utrygg deres tilknytning har vært (Gullestad, 2002). Tilknytningsbegrepet som Bowlby refererer til i sin teori betegner et «vedvarende bånd til en spesifikk person som barnet søker til når det føler seg sårbart og trenger beskyttelse» (Gullestad, 2002). Bowlby ønsket med denne teorien å oppdatere psykoanalytisk teori gjennom bruken av biologi og etologi (Lorentzen, 2021).

Tilknytningen blir beskrevet som et særtilfelle innenfor en større gruppe av følelsesmessige bånd, som alle har noen felles kriterier: Den må være konstant, over tid. Den rettes mot en spesifikk person som ikke er utskiftbar. Den må ha en følelsesmessig relevans for individet. Den kjennetegnes og ved at individene søker hverandres nærhet. Det innebærer og at individene opplever en form for ubehag dersom de ufrivillig blir separert fra hverandre. Til slutt, det

kriteriet som gjør en relasjon til en tilknytningsrelasjon: den som er tilknyttet, vil søke trygghet, trøst og beskyttelse hos sin tilknytningsperson (Broberg, et al., 2008).

«I did not invent attachment. It is part of nature. If you don't like it, don't blame me» - John Bowlby (Bunkholdt, 2015). Dette er et direkte sitat fra grunnleggeren av tilknytningsteorien. Han mente at teorien er universell (Keller, 2018). Altså at den forklarer ethvert individs tilknytning, uansett hvor i verden man er fra. Han så på tilknytning som et biologisk fenomen. Ved å se på grunnene for tilknytning mellom mor og barn i sammenheng med Darwins evolusjonsteori, innså han at tilknytningen økte barnets muligheter for å overleve den farlige verden (Broberg, et al., 2008). Dette skjer når barnet vender tilbake til sine omsorgspersoner i situasjoner de føler seg utrygge, på grunn av en iboende motivasjon for overlevelse (Smith, 2008, s. 20). Om tilknytningsteorien er så universell som Bowlby mener den er, vil jeg drøfte senere i teksten.

I tilknytningsteorien måler man tilknytningen basert på hvor trygg eller utrygg den er. Den fokuserer altså ikke på dårlig/god tilknytning (Smith, 2002, s. 18). «Strange situations» eller fremmed situasjoner, blir brukt som et middel for å kunne vurdere tilknytningens kvalitet. Psykologen Mary Ainsworth, sammen med sin forskningsgruppe, var den som utviklet denne strukturerte observasjonsmetoden (Smith, 2008, s. 85). En slik fremmed situasjon består av åtte episoder, hvor man påfører økende grad av stress gjennom kortvarige atskillelser mellom barnet og omsorgsperson, samt møte med en fremmed person (Smith, 2008, s. 85-86). Med fokus på gjenforeningen, blir barnets reaksjon i denne situasjonen klassifisert i ulike tilknytningsformer. Hovedgruppene for disse tilknytningsformene er trygg tilknytning, også kalt gruppe B. Så har man unntvikende tilknytning, også kalt gruppe A, Ambivalent tilknytning, også kalt gruppe C. Til slutt har man desorganisert eller desorientert tilknytning, også kalt gruppe D (Smith, 2008, s. 87). Disse siste 3 tilknytningsformene kan man kategorisere som utrygg eller atypisk tilknytning.

Tilknytningsatferd er alle former for atferd som hjelper barnet med å skape og opprettholde kontakt og nærhet med sin tilknytningsperson. Dette kan være f.eks. gråt, smil og å kravle til sin person (Broberg et al., 2008, s. 49). Disse atferdene og fraværet av det, er grunnlaget for kriteriene for hver av tilknytningsformene. I de neste avsnittene vil jeg nærmere beskrive hva disse grupperingene vil si for en tilknytning.

En trygg tilknytning (B), vil si at barnet bruker sin tilknytningsperson som en base for å kunne utforske det ukjente. Dersom barnet blir urolig, søker det nærhet hos sin person, og returnerer til sin utforskning først når barnet har fått trøst. Under atskillelser viser barnet at det savner sin person, og under gjenforeningen viser barnet glede, gjennom smil og vokalisering (Smith, 2008, s. 87).

Barn med en unnvikende tilknytning (A) utforsker gjerne, men viser lite affekt. Ved en atskillelse viser barnet lite følelser, reagerer lite. Under gjenforeningen unngår barnet sin tilknytningsperson aktivt, ved å se bort eller å gå bort fra dem. Barnet holder avstand, og fokuserer i større grad på leker enn sin tilknytningsperson. Blir barnet løftet opp kan det bli stivt eller bøye seg vekk (Smith, 2008, s. 87).

Ambivalent tilknytning (C) vises gjennom at barnet ikke er særlig opptatt av å utforske, og er ofte sutrete eller passiv i det de kommer inn i den fremmede situasjonen. Ved atskillelse blir barnet svært lei seg, mens ved gjenforeningen kan barnet veksle mellom å forsøke å få kontakt og å avvise tilknytningspersonen i et raserianfall. Barnet kan også virke passiv, eller for ute av seg selv til å kunne ta kontakt. Barnet ønsker ikke å trøstes av omsorgspersonen, eller barnet viser i alle fall ikke at dette er noe man ønsker (Smith, 2008, s. 87).

Den siste hovedgruppen av tilknytningsformer er den desorganiserte eller desorienterte tilknytningen (D). Det er vanskelig å tolke barnets atferd, da det virker å mangle mål og forklaring. Dette kan vises gjennom f.eks. «motstridende sekvenser av atferd, ufullstendige, avbrutte bevegelser, stereotypier, atferdsmessig fastfrysing, direkte tegn på frykt, forvirring, desorientering.» (Smith, 2008, s. 87). Videre er det typisk «mangel på en samlet tilknytningsstrategi, selv om barnet kan vise et underliggende organisert mønster (A, B eller C)» (Smith, 2008, s. 87). Denne var ikke en del av de opprinnelige hovedgruppene, men ble til i ettertid, av Mary Maine og Judith Salomon. Dette fordi de kom fram til at ikke alle barna passet inn i de 3 første hovedgruppene. Barna som ikke passet inn her, hadde likevel noen felles trekk, som ble til en ny tilknytningsform, altså desorganisert eller desorientert tilknytning (Smith, 2008, s. 167).

Disse tilknytningsformene blir til basert på deres tilknytningspersons atferd i samhandling med barnet. Man har sett at barn som har en trygg tilknytning har mødre som er sensitive i forhold til deres signaler, reagerer på en aksepterende måte, er villige til å samarbeide, og er psykologisk tilgjengelige (Smith, 2008, s. 92). Mødre av barn med en utrygg, unnvikende tilknytning gir barna få positive erfaringer med fysisk kontakt. De reagerer ofte på en avvisende måte overfor barna (Smith, 2008, s. 92). Mødre av barn med en utrygg, ambivalent tilknytning er inkonsistente i sin omsorg og reagerer lite på signalene barnet gir (Smith, 2008, s. 92)

Mary Salter var den første som brukte begrepet «trygg base», som senere skulle bli et av de mest essensielle begrepene i tilknytningsteorien (Broberg, et al., 2010, s. 17). Det beskriver tilknytningspersonenes evne til å være en base for barnets utforskning og å utgjøre en sikker havn barnet kan vende tilbake til ved f.eks. uro. Dersom barnet har en utrygg tilknytning så blir ikke denne havnen like trygg. Barnets evne til å utforske den ukjente verden blir negativt påvirket av dette, da barnet ikke kan stole på at den voksne vil være tilgjengelig for dem, når de skulle trenge det (Broberg, et al., 2010, s. 27). Dette kan føre til at barnet enten ikke bruker tilknytningspersonen som en trygg base i sin eksplorering av verden, altså at de ikke bruker den som sin sikkerhet, eller at barnet klamrer seg engstelig til sin person og aldri vil forlate basen (Broberg, et al, 2010, s. 27).

I tillegg til å være en teori om tilknytning, kan man si at tilknytningsteorien også er en teori om utvikling. Bowlby antok at det var fire stadier i utviklingen av tilknytningssystemet hos barn (Smith, 2002, s. 19). Det første stadiet omhandler sosial orientering og sosiale signaler, hvor barnet ikke skiller mellom ulike personer. Dette er fra ca. 8-12ukers alder. Deretter er det en fase hvor barnet er ca. 6-8 måneder gammel, hvor de har utviklet evnen til å differensiere mellom forskjellige mennesker. Neste fase er det stadiet hvor tilknytningen tar plass, barnet viser at det foretrekker én eller noen få bestemte omsorgspersoner, gjennom reaksjonene som oppstår ved en atskillelse og initiativ til nærhetssøking. Rundt toårsalderen dannes et «målkorrigert partnerskap», noe som åpner for at tilknytningen og forholdet i større grad blir gjensidig. Dette skjer ved at barnet erverver større innsikt i de voksnes følelser og motiver (Smith, 2008, s. 19).

Da tilknytningsteorien først ble kjent, ble Bowlby møtt med sterk motstand og mye kritikk. Dette bunnet ofte i at han forenklet kompliserte relasjonelle forhold (Bunkholdt, 2015). Nyere kritikk mener at teorien i liten grad tar hensyn til ikke-vestlige familier med lav sosioøkonomisk status. Teorien er bygd på vestlige idealer, og idealene for tilknytning varierer bredt fra kultur til kultur (Askland & Sataøen, 2019). Som eksempel står selvstendigheten sterkt i vestlig-kultur, mens for andre grupper så vektlegger man ikke dette i like stor grad. Det som blir viktigere er familieidentiteten (Askland & Sataøen, 2019). Bakgrunnen man selv har påvirker hva man ser på som trygg tilknytning, noe som fort kan bli utfordrende når man skal vurdere andres tilknytning (Askland & Sataøen, 2019).

Premissene for tilknytningsteorien er som sagt basert på den vestlige middelklassens barneoppdragelse, altså i familier med høy formell utdanning og som består kun av to generasjoner, kjernefamilien. Disse menneskene representerer kun 5% av verdens populasjon (Keller, 2018). Å utforske flere kulturelle grupper er essensielt dersom man sikter på en felles tilknytningsteori som skal brukes i feltet (Keller, 2018).

Heidi Keller beskrev to forskjellige kulturelle sosialiseringstrategier: I den ene så har barnet ledelsen, og det sosiale klimaet responderer til barnets ønsker og dets preferanser. Mens i den andre så blir omsorgspersonene sett på som ekspertene for hva som er best for deres barn, uten å måtte utforske deres mentale tilstand (Keller, 2018). Den første kan sies å være mer til stede i den vestlige verden, mens den andre er mye vanligere hos familier i andre deler av verden.

Tilknytningsteorien er sterkt basert på uttrykk av følelser, og dette er noe som varierer stort mellom ulike kulturer (Keller, 2018). Keller tar utgangspunkt i bondefamilier i ikke-vestlige land hvor tilknytningsnettverket er basert på konvensjoner og sosiale obligasjoner. Følelser blir sett på som urovekkende og det står i veien for arbeid. Barn blir oppdratt og sosialisert til å bli følelsesmessige nøytrale, i alle fall sett utenifra (Keller, 2018). Barna i bondesamfunnene blir sett på som rolige, ikke-ekspressive, stille og harmoniske og integrerte (Keller, 2018). Senere i teksten blir betydningen av disse store variasjonene drøftet opp mot anvendelse av tilknytningsteorien, og hvordan dette kan bli problematisk.

I vestlige samfunn er familiemodellen basert på eksklusive dyadiske forhold mellom barnet og mor, samt barnet og far. Ansikt til ansikt kontakt blir vektlagt som den største formen for kommunikasjon (Keller, 2018). I ikke-vestlige familier er interaksjonen mellom barnet og sin omsorgsperson i større grad proksimal. Dette innebærer en omfattende kroppskontakt, barnet beveger seg ofte i synkronitet med omsorgspersonen, de deler kroppsrytme (Keller, 2018). Barnet er ofte vendt bort fra omsorgsperson, og ut mot verden. Dermed blir ansikt til ansikt kontakten minimal.

Keller skriver videre at «*Claiming universality has ethical and moral implications when evaluating parenting quality in clinical settings, family court decisions, educational practices, and the like that rely largely on an understanding of the child as an independent agent (see the example of the Indian family in Norway), no matter what the family culture may be.*» (Keller, 2018). Eksempelet om den Indiske familien Keller nevner her kommer jeg til å ta for meg nærmere i drøftingsdelen.

Når foreldrepraksisen hos andre enn den vestlige middel-klassen blir vurdert gjennom tilknytningsteoriens filosofi, blir det ofte misforstått som påtrengende, ikke-responsiv på barnets signaler, emosjonelt fraværende og at man ikke har mentaliseringsevne, altså at man ikke kan snakke om hva barnets indre følelser og mentale tilstand er (Keller, 2018). Således blir «sensitive responsiveness» i Ainsworths definisjon ikke kun en beskrivelse av foreldrepraksis og foreldreskapet, men også en moralsk vurdering av dets kvalitet (Keller, 2018). Jeg kommer til å drøfte betydningen av disse misoppfattelsene for barnevernsarbeid, gjennom India-saken, som har vært svært omtalt det siste året, senere i teksten.

Siden kultur ofte blir oppfattet som et altomfattende fenomen, blir det viktig å avgrense dette begrepet, slik at det blir tydeligere hva som menes i denne oppgaven, når det snakkes om kultur. Når kulturelle forskjeller nevnes i denne teksten, så menes det kultur som handlingsskjema, altså ideer og verdier som trer inn (Thorbjørnsrud, 2019, s. 222). Roger Keesing definerer kultur som «...et system av kunnskap, ideer, verdier, regler, som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør» (Thorbjørnsrud, 2019, s. 222). Man kan se på kulturen som et «språk» man kommuniserer med, som medfører en følelse av tilhørighet, når

man bruker dette si samhandling med mennesker med det samme språket (Thorbjørnsrud, 2019, s. 232).

I en relativistisk kulturforståelse så må alle utsagn, handlinger og fenomener forstås ut ifra en persons kultur, samt konteksten de befinner seg i (Dahl, 2013). Det handler om at man må sette seg inn i individers livsverden og hvordan de blir påvirket av sine omgivelser, for å kunne forstå hvorfor de er slik de er, og gjør det de gjør. Kulturrelativisme kan man se på som en fenomenologisk tilnærming (Østby, 2015). Dette vil si at hvert individ oppfatter verden ulikt, og at man må legge til side sine egne verdier og tankesett for å kunne best mulig forstå en annen persons handlinger, på sine egne premisser (Østby, 2015). En relativistisk forståelse av kultur vil altså bety at man søker å forstå andres handlinger gjennom å være åpen, og sette seg inn i deres kultur.

Den dynamiske kulturforståelsen er en konstruktivistisk forståelse av kultur, altså den ser på hvordan mennesker utfører kultur, i motsetning til kultur som noe mennesker har. Det fokuserer på spillet mellom mennesker, som er der kultur skapes (Dahl, 2013, s. 42). Dette handler om hvordan man fortolker situasjoner man står i, samt hvordan man velger å handle i disse situasjonene. Man kan ikke nøyaktig forutsi hva et individ kommer til å gjøre i en gitt situasjon, men man kan undersøke hvilke kulturelle elementer som mennesker utfører i disse situasjonene (Dahl, 2013). Dette kan være med på å si noe om hvordan andre mennesker muligens kan reagere i ulike situasjoner. Det er dog viktig å ikke tenke at man kan forutse hva andre vil gjøre basert på deres kultur, man kan fort vippe over til den essensialistiske kulturforståelsen.

Essensialistisk kulturforståelse handler om at det finnes en essens i enhver kultur, som gjelder alle innad i denne kulturen (Dahl, 2013). Med denne forståelsen legger man vekten på enkeltfaktorer innad i en kultur, i stedet for å se på mangfoldet som oppstår innad i alle kulturer (Dahl, 2013). Man reduserer altså mennesker til de kjennetegn og stereotypier man har tidligere hørt om denne kulturen.

Å ha et etnosentrisk syn vil si at man ser alt utifra ens egne verdier og meninger, og vurderer ting basert på dette. Man vurderer «de andres» oppførsel opp mot «vår» oppførsel. Man ser altså på ens egen væremåte som den ene riktige (Dahl, 2013). De aller fleste land kan sies å ha

et slikt syn. Å ha en etnosentrisk holdning blir det motsatte av en kulturellevistisk forståelse (Dahl, 2013). Med en slik holdning så kategoriserer man også «sine egne» som «oss» og mennesker ulik fra deg selv, som «de andre». Dette vil si at man bedriver en form for «othering» eller andregjøring (Dahl, 2013, s. 70). I drøftingsdelen vil jeg diskutere hvorfor en slik kategorisering kan være skadelig.

«Kultursensitivitet er en metodisk framgangsmåte for å forstå «den andre» på bakgrunn av handlingsmønstre i den kontekst disse foregår.» (Qureshi, 2005, s. 9-10). Gjennom denne framgangsmåten kan man «komme bak mønstre av tankemåter og handlinger som «den andre» legger til grunn for sin væremåte» (Qureshi, 2005, s. 10). Som profesjonsarbeider må man se på de ulike faktorene i et individs liv, for å kunne se helheten. Det at det er en overvekt av minoritetsfamilier som bor i fattigdom i Norge, skyldes ikke deres minoritetsbakgrunn (Fløtten, 2019, s. 187). Det kan derimot være en av mange grunner, som til sammen fører til fattigdom.

Kultursensitivitet handler om evnen til å forstå at ytringer og handlinger som en kanskje ikke umiddelbart forstår, kan være meningsfulle og logiske i lys av andre kulturer enn ens egen (Goth, 2014, s. 4). Det sies at slik kunnskap øker kompetansen hos sosialarbeidere (Rugkåsa & Ylvisaker, 2018, s. 200). En slik kultursensitiv tilnærming i barnevernsarbeid kan også underbygge en gjensidig toleranse og respekt mellom saksbehandler og klient, samt å gjøre maktrelasjonen av en mer symmetrisk art (Goth, 2014, s. 5). Denne tilnærmingen er essensiell for å kunne sikre kommunikasjon og en felles situasjonsforståelse i møter mellom mennesker av ulike kulturer (Goth, 2014, s. 5).

Den franske sosiologen Bourdieus begreper om makt er viktig å være klar over da det å være barnevernsarbeider i møte med klienter medfører en ujevn maktbalanse. Ifølge Bourdieu utgjør staten et maktsentrum i kraft av sitt tvangsmonopol (Villadsen & Mik-Meyer, 2007).

Barnevernet jobber ut ifra statens meninger om hva som er riktig og galt, og har dermed en stor makt over de allerede sårbare menneskene man møter i barneverntjenesten.

Symbolisk vold er et begrep Bourdieu har tillagt stor vekt. Dette betegner den volden, eller makten, som staten utfører mot sine innbyggere, ved å kontrollere de mentale oppfattelsene og reproducerer den sosiale ordenen i sitt bilde. Dette skjer gjennom utdanninger, og også

gjennom barnevernstjenesten (Villadsen & Mik-Meyer, 2007). Barneverntjenesten griper inn i familiers liv der deres liv ikke samstemmer med den overordnede oppfattelsen av familieliv. I drøftelsesdelen vil jeg gå inn på hvordan barneverntjenesten anvender tilknytningsteorien som en form for disiplinerende makt (Villadsen & Mik-Meyer, 2007).

Drøfting

Tilknytningsteorien er tildelt en stor makt. Bruken av teorien i møte med minoritetsfamilier medfører en enda større makt, da teorien bestemmer hva som er godt samspill, og ikke foreldrenes kultur. Den blir med det en form for disiplinerende makt (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 28-29). En av barnevernets oppgaver er å forme foreldre til å bli de ideelle foreldre, i alle fall slik staten mener foreldre burde være. Greier ikke barneverntjenesten å gjøre dette, kan de ende med å måtte ta en omsorgsovertakelse av barnet. Dette vet de fleste foreldre, at barnevernet «tar» barn, og de retter seg etter barnevernets retningslinjer så godt de kan, av frykt for å miste sine barn. Dette kan man se i sammenheng med Foucaults begreper om selvteknologier (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 30). Foreldrene utfører selvteknologier i kraft av at de ikke ønsker å miste sine barn, og blir tvunget til å bli mer som nordmenn, eller slik staten tenker nordmenn burde være og oppføre seg.

Folk flest har trolig ikke omfattende kunnskap om tilknytningsteorien, slik som barnevernsarbeidere har. Foucault mente at det var en sterk forbindelse mellom makt og viten (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 21). I kraft av barnevernsarbeideres kunnskap, gjennom deres mandat og utdanning, oppstår en maktubalanse mellom barnevernsarbeider og familier i møte med dem.

India-saken er en svært omtalt sak, både i Norge og i utland. Dette var en sak hvor en Indisk familie flyttet til Norge, og fikk sine 2 barn fratatt, uten forvarsel (Keller, 2018). For å kunne belyse problematikken rundt bruken av tilknytningsteorien, spesielt for minoritetsfamilier, ønsker jeg å bruke denne saken som et empirisk eksempel.

I observasjoner gjort av barneverntjenesten, hadde mor reist en truende hånd mot barnet sitt, med streng beskjed om å slutte med det han gjorde. Dette ble tolket som en trussel om fysisk vold. Denne håndbevegelsen er en vanlig praksis for foreldre i India (Keller, 2018). Dette er også noe jeg selv har sett og opplevd som et filippinsk barn. Med Kellers beskrivelser sammen med egne erfaringer med slik praksis, kan man komme fram til at dette ikke kun gjelder India, men og kanskje en større del av det asiatiske kontinentet.

Et annet sentralt poeng for barneverntjenesten var at familiens yngste datter på 4 måneder ikke så mor i øyene. Dette synes de var spesielt, da det som sagt tidligere, er hovedformen for kommunikasjon mellom barn og deres omsorgspersoner (Keller, 2018). I teoridelen ble det nevnt at slik ansikt til ansikt kommunikasjon ikke har en like stor plass i ikke-vestlige kulturer for små barn. Kan dette da være riktig å bruke som et argument for en omsorgsovertakelse?

Slik mangel på øyekontakt kan bli tolket som at mor kanskje ikke har respondert nok til barnets signaler, og at barnet da ikke lenger søker den tilknytningen gjennom blikket. Tidligere i teksten beskrev jeg hvordan omsorgen og interaksjonen mellom barnet og omsorgsperson i ikke-vestlige land i større grad er proksimal. Barnet ser mer utover, mot verden, enn inn mot mor. Dermed kan det rett og slett handle om at barnet er så vant til mors kroppskontakt, og føler seg trygg på at mor er der, at øyekontakten mister den verdien som den vestlige verden tillegger det.

Tuastad (2015, s. 260) beskriver hvordan foreldrene forteller at barneverntjenesten stilte spørsmål til noen aspekter ved deres foreldrepraksis. Et av eksemplene far forteller om er hvordan mor pleide å mate barna med hånda. Barneverntjenesten mente det ville være bedre å mate barna med skje. Dette forsøkte de, men fikk da beskjed om at de tvangsforet barna sine. Videre blir det beskrevet at far ble spurt hvorfor barna ikke har egne senger. Far fortalte barneverntjenesten at det er slik man sover i deres kultur, at familien sover samlet (Tuastad, 2015, s. 260).

Disse 4 aspektene ved India-saken er kun en liten del av helheten av barnevernssaken. Likevel vil jeg argumentere for at det blir problematisk at barnevernstjenesten bruker disse aspektene som begrunnelse for en omsorgsovertakelse, da dette handler om ulike kulturelle

fortolkningsrammer. En barnevernsansatt fra samme område som denne familien er fra, hadde trolig ikke lagt like mye vekt på dette, som det ble gjort i Norge.

Foreldrenes beskrivelser av det barnevernet hengte seg opp i, som å mate med hendene, og å sove i samme seng, kan man se i sammenheng med hvordan ikke-vestlige foreldre ofte kan tolkes som påtrengende. Disse praksisene er ikke like vanlige i Norge, og en norsk barnevernspedagog kan fortolke dette som å være altfor nærgående. Gjennom dette gir man på en måte ikke barna mulighet til å være en «independent agent», som blir sterkt vektlagt i vesten. Ser man det i sammenheng med at dette er vanlig praksis i India, vil man ikke se på det som påtrengende, men mer som en form for kjærlighet for sine barn. Man mater sine barn direkte fra hånd til munn, og gir de rikelig med kroppskontakt under søvnen.

I situasjoner hvor barneverntjenesten vurderer at foreldrenes og barnas samspill ikke er godt nok, kan man anvende tilknytningsbaserte metoder, slik som Theraplay, WeberStratton og Marte Meo (Bunkholdt, 2015). Disse metodene er basert på tilknytningsteorien, og skal hjelpe foreldre med å bedre samspillet med sine barn. Bruken av slike metoder, i alle fall uten å ta hensyn til konteksten familien befinner seg i, kan fort bli problematisk. Dette bunnar i at tilknytningsteorien ikke tar hensyn til ulike kulturelle fortolkningsrammer av foreldrepraksis, og en families livsverden. Et eksempel er India-saken, hvor man kan argumentere for at saksbehandlere i denne saken ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til foreldrenes kultur.

Barnevernstjenesten skal under undersøkelsen i barnevernssaker vurdere foreldrenes omsorgsevner, og tilknytningsteorien blir brukt til dette formålet (Keller, 2018). Den blir brukt for å se om foreldre er «gode nok». Foreldres praksis blir altså sett på med fornorskede øyne, og vurdert utifra verdiene norsk barneoppdragelse er bygget på.

Uttrykk av følelser varierer sterkt mellom ulike kulturer og landegrenser. Det at barn blir oppdratt til å være følelsesmessige nøytrale kan i vesten oppfattes som at de blir trent opp til å ta minst mulig plass. Det er viktig å få fram at selv om det ikke er vanlig i vesten, er det ikke nødvendigvis en negativ ting. Det har hatt sin funksjon i ulike land hvor barn tar del i hverdagens arbeid, og har blitt en del av hvordan man oppdrar barn.

Dette fraværet av følelser på utsiden kan påvirke hvordan man tolker barnets tilknytning. Barn med en unnvikende tilknytningsform (A) karakteriseres som å vise lite affekt. Dersom man skal vurdere et barns tilknytning kan det være vanskelig å vite om deres mangel på affekt skyldes unnvikende tilknytningsform eller om det er måten de er oppdratt. Det er likevel noe å ta hensyn til som barnevernspedagog.

Jeg ønsker å poengtere at tilknytningsteorien er et nyttig verktøy for å kunne vurdere hvordan et barn har det i sin tilknytning. Likevel er det vanskelig å kunne ta i bruk teorien på ikke-vestlige familier. Teorien har en vei å gå, for å kunne være universell, men dette betyr ikke at man skal kvitte seg med den; Det blir viktig å heller jobbe med den, og utvikle den, slik at man en dag kan med sikkerhet kalle den universell. For at dette en dag skal kunne skje, må man utføre omfattende forskning på ikke-vestlige tilknytninger, og bruke dette supplerende med nåværende kunnskap.

Som nevnt i innledningen er kultursensitivitet viktig for å ivareta minoritetsfamiliers rettssikkerhet i barnevernssammenheng. Rettssikkerhet kan sies å være balansen mellom samfunnets behov og beskyttelse og individets behov og rett til å leve sitt liv (Collin-Hansen, 2019, s. 61). Barnevernets inngripen i en familie krenker både barnets og foreldrenes rett til privatliv og familieliv etter Grunnloven §102 og §104 (1814). Dersom barneverntjenesten kommer inn for en undersøkelse, og tar i bruk en teori, som tilknytningsteorien, som hensynsløst ikke tar høyde for kulturelle forskjeller i tilknytningen, minsker dette minoritetsfamiliers rettssikkerhet betydelig. Staten, og menneskene som utfører statens makt, skal ta hensyn til og verne om individets rett til å utøve ens egen kultur etter Kulturlova §1 (2007), samt FNs Barnekonvensjon art. 2 og 13.

Integrering- og mangfolds direktoratet (IMDi) skriver at ved inngangen av 2022 var det over en million innvandrere i Norge, som til sammen representerer mennesker fra over 200 land (IMDi, 2022). Gruppen med innvandrere i Norge representerer dermed en femtedel av Norges populasjon, og er svært mangfoldig. Siden 1990-tallet har det kommet en så å si stødig strøm med innvandrere til Norge, og det ser ikke ut til at det er i ferd med å stoppe. Mangfoldighet og det flerkulturelle blir løftet opp som en ressurs av politikere landet rundt, men det er ikke til å

legge skjul på at det også medfører utfordringer. Innvandrere er overrepresentert i barnevernet (Berg, et al., 2017), og når en teori basert på vestlige idealer blir flittig brukt i barnevernsarbeid, så oppstår problemene. Hvordan kan man ivareta denne sårbare gruppen dersom man skal anvende tilknytningsteorien?

Noe av det aller viktigste er å få på plass tilstrekkelig og god nok forskning om tilknytning hos ikke-vestlige familier med lav sosioøkonomisk status. Per i dag har man ikke dette. Det å kategorisere barn som enten utrygge eller trygge uten å se på konteksten de befinner seg i, blir ifølge Heidi Keller uvitenskapelig, da man utelukker mye relevant informasjon om disse barna. Det blir også uetisk, fordi man vurderer disse familiene og barna på feil grunnlag (Keller, 2018).

I Nord-Tyskland ble det gjort en studie på barns tilknytning, som skulle kopiere Ainsworths tidligere arbeid (LeVine, 2014, s. 59). Her kom det fram at 49% av disse tyske barna hadde en tilknytning de klassifiserte som unnvikende. Samtidig hadde to tredjedeler av barna en utrygg tilknytning. Mødrene til disse barna responderte mindre på barnas signaler, og begrunnet dette med at de ikke ønsket å oppfostre bortskjemte barn. De vektla selvstendighet hos sine barn (LeVine, 2014, s. 54). Til tross for at mødrene gjennom tilknytningsteorien kan bli sett på som mødre som har feilet i å gi barna deres tilstrekkelig med trygghet, så har de oppfylt sin egen kulturs mål om å ha selvstendige barn.

Dette er et veldig interessant funn, da man kanskje ser på Tyskland som et ganske likt land som Norge, i og med at det ligger i samme kontinent. Norge er også et land man kan si vektlegger selvstendighet som en verdi. Man kan da stille spørsmålet over hvor mange barn i f.eks. Filippinene og resten av Asia hadde blitt kategorisert som barn med utrygg tilknytning. Dette er jo land som er langt unna Norge, og har ganske så ulik kultur fra den vi har i Norge, og man kan anta at foreldrepraksisen og dens verdier også har sine forskjeller.

Som sagt er forskning på andre gruppers tilknytning svært viktig for å kunne anvende tilknytningsteorien på mennesker av ulik kultur og verdier, enn de typiske vestlige kulturelle aspektene og verdiene. Dette har vært forsøkt, gjennom Ainsworths «Strange Situations». I studien var familier med lavere middelklasse og familier med lav sosioøkonomisk status fra Sudan med. 19,9% av barna ble kategorisert som barn med en utrygg, ambivalent tilknytning

(Röttger-Rössler, 2014, s. 155). Disse barna var fra familier med lav sosioøkonomisk status. I observasjonene, så ble mødre oppfattet som veldig støttende i hjemmet. I «the strange situation» derimot, ble de oppfattet som irriterte og nesten fiendtlig mot sine barn. De ble her gitt 5 oppgaver de skulle utføre, som f.eks. puslespill og å bygge ett tårn. Til tross for denne store forskjellen mellom atferd i hjemmet og en «strange situation», så ble det ikke gjort noen vurderinger på om studien ble utført på en passende måte (Röttger-Rössler, 2014, s. 155).

Denne studien er med på å vise at Ainsworths «strange situations» ikke alltid funker til det formålet det er skapt for, i alle fall ikke uten noen justeringer. Familiene med lav sosioøkonomisk status har trolig ikke brukt slike leker som ble brukt i studien, som puslespill (Röttger-Rössler, 2014, s. 156). For å kunne utføre god nok forskning på familier med lav sosioøkonomisk status, så må man tilpasse denne fremmedssituasjonen slik at det samsvarer med deres livsverden. Her blir disse familiene satt inn i situasjoner som speiler middelklassens liv, og blir vurdert opp mot middelklasseverdier.

Tilknytningsteorien tar som sagt ikke hensyn til kulturelle forskjeller i foreldre- og familiepraksiser. Dermed blir bruken av denne teorien i barneverntjenesten, satt på spissen, nesten en form for assimilering. Dette er helt klart en sterk påstand, og jeg skal videre utdype hva jeg mener med dette.

Assimilering vil si den politikken som har som mål å gjøre minoriteten lik majoriteten (Thorbjørnsrud, 2019, s. 243). Et eksempel på dette i Norsk sammenheng er fornorskingen av samene. Det å legge tilknytningsteorien til grunn for vurdering av foreldre og samspillet med deres barn, sier enten at man ikke ser behovet for å ta hensyn til deres kulturelle livsverden, eller at man som profesjonsutøver rett og slett ikke er klar over at dette er en vestlig teori. Teorien blir tross alt omtalt som en universell teori som er basert på biologien (Broberg et al., 2008).

Denne påstanden om universalitet sier at familier fra India, Filippinene og andre land er helt like som vestlige familier. Hvorfor skal man da vurdere familier med utenlandsk bakgrunn på en annen måte enn norske familier? Man ser i studien fra Tyskland, som jeg nevnte tidligere, at selv familier i vesten har ulike verdier.

Når disse familiene ikke opptrer i samsvar med vestlige verdier, tar man i bruk tilknytningsmetoder som en disiplinerende makt for å «bedre» deres samspill med deres barn. De blir altså lært opp til å legge fra seg sine egne verdier og familiepraksiser, som man har med fra sitt hjemland og som blir sett på som feil, til fordel for vestlige verdier og praksiser, som blir det «riktige». Målet med disse tilknytningsbaserte metodene er å gjøre foreldres samspill med sine barn, til slik vesten ser på godt samspill.

Kultursensitivitet i barnevernsarbeid er en verdi som blir satt høyt i Norge (Ylvisaker & Rugkåsa, 2018, s. 202). Det handler om at man skal se helheten i sårbare familiers situasjon. Men hvordan kan man ivareta denne verdien samtidig som man tar i bruk tilknytningsteorien? Da det er såpass lite forskning på ikke-vestlige familiers tilknytning, vil det være vanskelig for en barnevernsansatt å selv kunne tilpasse teorien til familiene man møter. Forsøker man, blir det mye synsing, og man kan fort ende opp med en essensialistisk kulturforståelse.

Dette kan være skadelig i at man tenker at f.eks. alle filippinere er like. Jeg opplevde i praksis hos en barnevernstjeneste at når de skulle utføre en undersøkelse på filippinske familier, så ble jeg spurt om hva som er «vanlig» i filippinsk kultur. Jeg oppfattet dette som velment, men at jeg, spesielt som halvt norsk, halvt filippiner, ikke kunne si noe på vegne av et så mangfoldig land. Likevel prøvde jeg å si noe om hva jeg oppfattet som vanlig, da jeg ikke ønsket å skuffe. Det jeg fortalte tok de for god fisk, og brukte denne kunnskapen i alle møter med filippinske familier, i alle fall mens jeg var der.

Det å skulle ta hensyn til alle ulike typer og former for kulturer blir svært vanskelig. Det er krevende, og nærmest umulig å tilegne seg kunnskap om alle etnisiteter og kulturer man møter på i barnevernet, da dette er en stor og sammensatt gruppe mennesker. Det er mange mindre grupper innad i en kultur som gjør ting annerledes i forhold til majoriteten i flere land. Selv tolkepraksisen i Norge fungerer ikke alltid optimalt, da det finnes mange dialekter innenfor et språk, og dersom dialekten er sjelden, blir det vanskelig å finne en tolk til det oppdraget.

Tidligere i teksten ble begrepet kulturrelativisme forklart, og dette kulturelle ståstedet er et jeg ser på som det ideelle, med noen justeringer. For om man har et fullt og helt kulturrelativistisk ståsted, så blir det vanskelig å kunne ta stilling til ting, og man kan føle på en avmakt. Man blir i

ustand til å ta noen som helst form for vurdering, noe som kan bli skadelig i barnevernssammenheng. Dersom man møter en familie hvor foreldrene slår, kan man ende opp med å forsøke å forstå hvorfor foreldrene slår. Dette er jo et viktig aspekt i endringsarbeid, men man stopper der med et kulturel relativistisk ståsted. Det ideelle er å forklare foreldrene at det å slå er ulovlig i Norge, og at det er nulltoleranse for det, samtidig som man kan fortelle at man forstår hvorfor man gjør det, enten det er fordi de er oppvokst sånn selv, eller om det er slik man disiplinere barn der man kommer fra.

En sterk empati hos barnevernsarbeideren blir dermed essensielt, dersom man innehar et kulturel relativistisk ståsted. Empati vil si å kunne leve seg inn i andres situasjon og verdensbilde (Dahl, 2013, s. 75). Både empati for foreldrene og hvorfor de utfører sin foreldre praksis slik de gjør, og empati for deres barn, og hvordan de opplever foreldrenes praksis. Som barnevernsarbeider er man nødt til å ta etiske og moralske standpunkt, for å verne om barn.

Å danne en identitetsgruppe vil jeg si er en naturlig ting. Det å tilhøre en gruppe er viktig for mennesker, dette ser vi gjennom f.eks. Chinatowns i både Amerikas forente stater og i England. Her har kinesiske innflyttere flyttet til samme område, og skapt et eget samfunn, for å kunne kjenne på en tilhørighet. Menneskers identitet konstrueres i relasjonen med andre mennesker (Dahl, 2013, s. 47). Dersom gruppeidentiteten og å kategorisere verden inn i «oss» og «de andre» er naturlig, hvordan kan dette være skadelig?

Ofta blir «de andre» sett på som veldig annerledes fra oss selv, de er et annet vesen med et annet sett med verdier og kultur. Man bedriver med dette en form for andregjøring, som jeg har nevnt tidligere i teksten. Det å være annerledes fra andre mennesker er ikke noe negativt i seg selv, men i menneskets konstruksjon av «de andre» så tar man i bruk sin egen kultur for å vurdere hvorvidt «de andres» praksiser og verdier er riktige eller gale. Man ender da opp med et etnosentrisk syn.

Begrepet kultur har blitt omtalt som noe potensielt farlig. Med dette menes dersom man tar i bruk kultur for å forklare eller beskrive «de andre». Ofta blir «de andre» forklart gjennom at de har gjort slik og slik på grunn av deres kultur (Thorbjørnsrud, 2019, s. 233). Bruken av begrepet har nærmest blitt rasistisk i nyere tid, da man har gått fra å forklare «de andre» ved hjelp av

biologien, til å nå forklare dem gjennom deres kultur (Thorbjørnsrud, 2019, s. 220 – 221). Mens majoritetsbefolkningen ikke blir redusert til sin kultur på samme måte. Da er det kun snakk om at «slik gjør vi det her», i stedet for at «slik er kulturen i Norge». Med dette gjør man kulturbegrepet til noe fremmed, til noe kun «de andre» har, selv om alle har en kultur.

Thorbjørnsrud beskriver hvordan etnisk norske trives best med de som er like dem selv (2019, s. 231). I det jeg leste dette lurte jeg på om dette betyr at man blir ukomfortabel i møte med mennesker ulike fra en selv? Det blir tross alt lettere å skulle forholde seg til mennesker som har like verdier og lik kultur som en selv, da man lettere kan tolke hvorfor de sier det de sier og det de gjør. Det betyr dog ikke at man blir direkte ukomfortabel i møte med andre, men at det kanskje kan oppstå en viss usikkerhet, da det blir vanskeligere å tolke det de sier og gjør. Usikkerheten rundt å møte mennesker ulik fra en selv er trolig en universell følelse, da man f.eks. hører om utlendingers frykt for det norske barnevernet (Cosson-Eide & Alnes, 2018). Dette kan bunne i at verdiene er annerledes, og at man har vanskeligere for å forstå hva barnevernet i Norge vektlegger kontra barnevernet i f.eks. India.

Kultursensitivitet er noe som fremheves som et viktig aspekt av barnevernsfaglig arbeid (Rugkåsa & Ylvisaker, 2018, s. 202). Det er også noe man tar i bruk for å kunne vite hvordan man skal forholde seg til og tolke «de andre». Selv i et så fint og progressivt begrep som kultursensitivitet, så finner man denne kategoriseringen mellom «oss» og «de andre». Dette tar dog ikke bort ifra hvor viktig det er å ha forståelse og respekt for mennesker som er annerledes enn «oss».

Oppsummering og Konklusjon

I denne oppgaven har jeg gjort rede for hva tilknytningsteorien er, hvordan denne blir brukt, samt fenomenet kultursensitivitet og hvor viktig dette er for en sikker og rettferdig barnevernspraksis. Det har gjennom min utforskning av pensumlitteraturen blitt klarere for meg hvordan tilknytning, som beskrevet i Bowlbys tilknytningsteori, ikke er universell. Tvert imot finnes det trolig utallige ulike former for tilknytning i ulike kulturelle omstendigheter, som ikke nødvendigvis burde kategoriseres som utrygge.

Som bachelorsstudent har jeg ikke hørt om at dette er en mulighet, men har blitt presentert tilknytningsteorien som noe urørlig og uforanderlig, at den gjelder akkurat slik den står i fagbøkene, og at det ikke finnes andre variabler og variasjoner. Mitt ønske er å kunne bidra til at denne praksisen endres, ikke for å avfeie tilknytningsteorien helt, men for å åpne opp for at det finnes mennesker hvor denne teorien ikke kan brukes, i alle fall slik teorien står i dag.

Til slutt, basert på informasjon og drøfting jeg har lagt fram i denne oppgaven, ønsker jeg å stille spørsmålet: Går det an å anvende tilknytningsteorien på en kultursensitiv måte?

Det jeg har kommet fram til er at det per i dag er et vanskelig oppdrag å skulle utgi seg på. Det er rett og slett ikke tilstrekkelig med forskning på tilknytning hos ikke-vestlige familier. Som sagt, er det risikabelt å skulle selv vurdere disse familienes tilknytning basert på kunnskap man har om f.eks. filippinere fra før. For at man skal kunne sikre seg en nøyaktig vurdering av tilknytning, så må man legge forskningen og kunnskap om funnene til grunn, og per i dag finnes ikke dette. Håpet er at feltet og tilknytningsteorien utvikler seg videre, og man får utført god nok forskning på tilknytning, slik at barnevernsarbeidere kan ta i bruk dette i sitt arbeid.

Litteraturliste:

- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst (4. utg)*. Gyldendal Akademisk.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D, Garvik, M. & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning AS.
<https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2451545/Myter%20og%20realiteter%20-%20bendelig.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T. & Mothander, P. R. (2008). *Tilknytningsteori: Betydningen af nære følelsesmæssige relationer*. Hans Reitzels Forlag.
- Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P. & Ivarsson, T. (2010). *Tilknytning i praksis: Tilknytningsteoriens anvendelse i forskning og klinisk arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

- Bunkholdt, V. (2015). Tilknytningsteori og metoder: - Nyttig, men på hvilke betingelser? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 2015, Vol.92 (4), s. 306-314. DOI: 10.18261/ISSN1891-1838-2015-04-06
- Collin-Hansen, R. (2019). *Innføring i barnerett for sosialarbeidere* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Cosson-Eide, H. & Alnes, E. (2018). *Stor skepsis til barnevernet blant innvandrere*. NRK. <https://www.nrk.no/norge/stor-skepsis-til-barnevernet-blant-innvandrere-1.14001557>
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. (1. utg). Gyldendal akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- FNs Barnekonvensjon. (1999). FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller. LOV-1999-05-21-30. Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1999-05-21-30>
- Goth, U. S. (2014). Toleranse, kultursensitivitet og akkulturasjon: Interkulturelle utfordringer for primærhelsetjenesten og nyankomne innvandrere i Norge. *FLEKS (Oslo)*, 2014, Vol.1 (1). DOI: 10.7577/fleks.843
- Grunnlova. (1814). Kongeriket Noregs Grunnlov. LOV-1814-05-17. Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1814-05-17-nn?searchResultContext=2603&rowNumber=1&totalHits=13749>
- Gullestad, S. E. (2002). Tilknytningsteori og psykoanalyse. I Holte, A., Rønnestad, M. H. & Nielsen, G. H. (Red.), *Psykoterapi og psykoterapiveiledning: Teori, empiri og praksis* (s. 45-67). Gyldendal akademisk.
- Halvorsen, T. (2018). Glimt fra tilknytningsteoriens historie. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 2018, Vol.95 (1), s.50-69. DOI: 10.18261/issn.1891-1838-2018-01-05
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) (2022, 30.08). *Demografi*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/indikatorer-for-integrering-2022/befolkningen-med-innvandrerbakgrunn-i-norge/>
- Keller, H. (2018). Universality claim of attachment theory: Children's socioemotional development across cultures. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 2018, Vol.115 (45), s .11414-11419, DOI: 10.1073/pnas.1720325115

- LeVine, R. A. (2014). Attachment theory as cultural ideology. I Otto, H. & Keller, H. (Red.), *Different Faces of Attachment: Cultural Variations on a Universal Human Need* (s. 50-65). Cambridge University Press.
- Lorentzen, P. (2021). *Hjernen og barnevernet: En kritisk drøfting*. Universitetsforlaget.
- Qureshi, N. A. (2005). Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnentrisme. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid, 2005, Vol.2 (3), s. 261-274*.
- Rugkåsa, M. & Ylvisaker, S. (2018). Kultursensitivitet. I Ask, T. A. & Eide, S. B. (Red.), *Barnevernets begreper – i bevegelse* (s. 200 – 211). Gyldendal Akademisk
- Röttger-Rössler, B. (2014). Bonding and belonging beyond WEIRD worlds: rethinking attachment theory on the basis of cross-cultural anthropological data. I Otto, H. & Keller, H. (Red.), *Different Faces of Attachment: Cultural Variations on a Universal Human Need* (s. 50-65). Cambridge University Press.
- Smith, L. (2008). *Tilknytning og barns utvikling*. Høyskole Forlaget.
- Thorbjørnsrud, B. (2019). Kulturelle fortolkningsrammer. I Brodtkorb, E. & Rugkåsa, M. (Red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosiologiantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (3. utg, s. 211-242). Gyldendal Akademisk.
- Tuastad, S. (2015). India-saka: Har barnevernet ei kulturell slagside? I Kipperberg, E. (Red.), *Når verden banker på: Nye utfordringer for profesjonsutøvelse* (s. 251-273). Fagbokforlaget.
- Østby, L. (2015). Hvordan kan veiledning bidra til tryggere profesjonsutøvere i et etnisk mangfoldig praksisfelt? *Psykologi i kommunen, 2015, s. 1-11*, <http://hdl.handle.net/11250/2356360>